

*Handläggare:
Anders Olsson*

Hanteringsordning för förnyade avtal om primärvård

Ärendet

Förslag till hur primärvårdsavtal med privata vårdgivare som är på väg att löpa ut kan hanteras.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsutskottet föreslås besluta

att anta den i detta tjänsteutlåtande föreslagna hanteringsordningen vid förlängning av avtal inom primärvården samt

att upphäva tidigare beslutat uppdrag (HSU 2003-12-16, p16) att upphandla primärvård och sjukgymnastik i södra länet.

Beställarkontorets synpunkter

Bakgrund

Under det närmaste året löper ett stort antal avtal med privata husläkarmottagningar ut. Det avser både verksamheter upphandlade i konkurrens och verksamheter där tidigare avtal slutits med vårdgivaren utan föregående upphandling. I många fall är de förlängningsklausuler som finns i avtalen utnyttjade och det är inte avtalsmässigt formellt rätt att ytterligare förlänga dessa.

Ett ställningstagande behövs om hur dessa verksamheter skall hanteras när avtalen löper ut. I princip finns det tre (fyra) möjligheter:

- Direktupphandla verksamheten från nuvarande vårdgivare
- Konkurrensupphandla verksamheten enligt reglerna om upphandling i Lag om Offentlig Upphandling (LOU)
- Föra över verksamheten till landstingets regi
- (Lägga ner verksamheten)

Utredningen "Effektivare offentlig upphandling – för fortsatt välfärd, trygghet och tillväxt", som skulle föreslå förändringar i LOU för att förenkla och effektivisera upphandlingarna, belyste problemet med upphandling av tjänster inom vård, skola och omsorg. Problemen uppkommer i och med att det offentligas ansvar för själva myndighetsutövningen ligger kvar. Särskilda krav ställs i och med det på både leverantörerna och det offentliga. Detta

borde, enligt utredningen, ge dessa myndigheter enklare regler vid upphandlingar där även "sunt förnuft" borde få inverka.

I proposition (2001/02:142) om förändringar i LOU skriver dock regeringen att undantag inte bör göras från krav på upphandling för hälso- och sjukvårdstjänster. Däremot konstateras att köp av hälso- och sjukvårdstjänster kan komma i strid med patientens fria val av vårdgivare. I sådana situationer kan patientens fria val behöva gå före kravet på upphandling, varför direktupphandling bör kunna tillämpas. Reglerna för undantag från krav på upphandling på grund av synnerliga skäl bör därmed också omfatta sådana hälso- och sjukvårdstjänster där patienten genom sin rätt till val av vårdgivare utsett tjänsteleverantör.

Erfarenheterna av upphandling av primärvård är att verksamheten i samband med upphandlingen ofta går ner beroende på oro hos personal och patienter. En upphandling innebär också alltid en möjlighet/risk att en verksam vårdgivare ersätts med en annan. I så fall skall en nystart av verksamheten ske. Erfarenhetsmässigt har kvalitet och produktivitet gått ner under cirka ett år i samband med byte av vårdgivare inom primärvården. Konsekvenserna kan bli att patienterna tappar den kontakt man har med sin läkare/sköterska vilket är ett särskilt problem inom just primärvården.

Upphandling av primärvård alltså kan leda till problem i verksamheten. Å andra sidan visar också erfarenheterna att upphandlingen i sig utvecklar verksamheten. Konkurrensen och risken att förlora den verksamhet man bedriver får vårdgivarna att utveckla och förbättra verksamheten på ett gynnsamt sätt.

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) säger att hälso- och sjukvården skall bedrivas så att den uppfyller kraven på en god vård. Detta innebär att den särskilt skall vara av god kvalitet och tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen, vara lätt tillgänglig, bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet samt främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen. Landstinget skall vidare organisera primärvården så att alla som är bosatta inom landstinget får tillgång till och kan välja en fast läkarkontakt. En sådan läkare skall ha specialistkompetens i allmänmedicin.

I landstinget pågår för närvarande en brett upplagd utredning - 3S - som tar fram förslag på utveckling för den närmaste tioårsperioden med hänsyn till närsjukvård och sjukvård vid specialiserade sjukhus. För att klara den flexibilitet och de förändringskrav som kommer att ställas på primärvården behövs avtal skrivas som medger möjlighet till stora förändringar. Förlängningar av existerande avtal inom ramen för ett enhetligt ersättningsystem med starkt inslag av vårdgivarval bedömer förvaltningen vara den mest framkomliga vägen.

Förslag

Frågan om hur avtal med privata vårdgivare inom primärvården skall förlängas hamnar i en konflikt mellan två lagar, HSL och LOU. HSL's krav på god kvalitet, trygghet och kontinuitet kan stå emot LOU's krav på konkurrens och marknadsmässighet. Då rättsläget är oklart kan förvaltningen inte förutse hur en domstol kan komma att döma om ett beslut om direktupphandling överklagas. Landstinget skulle kunna riskera att behöva göra om processen och genomföra en konkurrensupphandling. Förvaltningens uppfattning är dock att ett förslag om direktupphandling av väl fungerande verksamheter bäst gynnar patienterna och följer intentionerna i HSL.

Hanteringsordningen när ett avtal inte kan förlängas föreslås vara att förvaltningen tar upp frågan i den geografiska beredningen med förslag att frågan tas upp som ett ärende i HSU. Efter den geografiska beredningens ställningstagande föreslås sedan HSU ge förvaltningen i uppdrag att teckna avtal.

Beställarna har oftast en god uppfattning om hur verksamheten fungerar. Denna erfarenhet har förvärvats genom den dialog som förts med vårdgivarna, genom att samla synpunkter från befolkningen och genom regelbundna uppföljningar.

En förutsättning för att en verksamhet skall föreslås direktupphandlas är att förvaltningen kommit fram till att det är en väl fungerande verksamhet som kvalitetsmässigt inte är sämre än andra motsvarande verksamheter. I bedömningen av verksamhetens kvalitet analyseras nedanstående faktorer.

- Medicinsk kvalitet
  - Följer man vårdprogram?
- Säker vård
  - Förekommer flera fall av medicinska komplikationer och saknas rutiner för att åtgärda dessa?
  - Finns fungerande system för avvikelshantering?
  - Finns flera fällande beslut i HSAN
- Patientfokuserad kvalitet
  - Resultat av genomförda patientenkäter
  - Klagomål till Patientnämnden
- Effektiv vård
  - Deltagande i vårdplanering
  - Samverkan med vårdgrannar och andra samarbetspartners
- Vård i rimlig tid
  - Telefontillgänglighet
  - Möjlighet att boka tider

Ett nytt avtal kommer att följa de avtalsmallar och gemensamma uppdragsbeskrivningar som nu tas fram och dessutom innefatta en gemensam ersättningsmodell. Förvaltningen kommer att ta fram ett spann inom vilket ersättningen till vårdgivaren bör ligga. Om ersättningen efter förhandlingen avviker betydligt från detta spann skall förhandlingarna avbrytas och förvaltningen återkommer till utskottet med förslag att verksamheten skall konkurrensupphandlas.

Verksamheter, som förvaltningen och den geografiska beredningen utifrån punkterna ovan konstaterar inte fungerar väl, föreslås konkurrensupphandlas när avtalet går ut, oavsett om det kan förlängas eller inte. I sådan upphandling skall egen regi alltid kunna lägga anbud.

Som en konsekvens av den nu föreslagna hanteringsordningen föreslås också att tidigare beslutat uppdrag (HSU 2003-12-16, p16) att upphandla primärvård och sjukgymnastik i södra länet upphävs och att den nu föreslagna hanteringsordningen gäller även för hanteringen av denna verksamhet. De verksamheter som berörs är primärvård och sjukgymnastik för delar av befolkningarna i Haninge, Nacka, Tyresö och Södertälje kommun. Berörda vårdgivare är AKKA ekonomiska förening, Tungelsta husläkarteam KB, Älta primärvård AB, TyresöHälsan Husläkare AB, Hovsjö Rehab / Praktisktjänst AB, Telgeakuten KB och Fornhöjdens vårdcentrum AB.

Lars-Bertil Arvidsson